

განრიდების პროგრამების
(განრიდების/განრიდებისა და მედიაციის პროგრამის)
2019 წლის 6 თვის ანგარიში

სსიპ „დანაშაულის პრევენციის ცენტრი“
განრიდებისა და მედიაციის სამმართველო

თბილისი
2019

შინაარსი

შესავალი	3
ზოგადი ინფორმაცია პროგრამის განვითარების შესახებ.....	4
2019 წელს (6 თვე) განხორციელებული მნიშვნელოვანი აქტივობები	6
პროგრამის შედეგები.....	7

შესავალი

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი სსიპ „დანაშაულის პრევენციის ცენტრი“, როგორც განრიდების პროგრამების ზოგად მენეჯმენტზე პასუხისმგებელი უწყება, ყოველწლიურად სამთავრობო, არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ურთიერთანამშრომლობით ახორციელებს სხვადასხვა აქტივობას განრიდების მექანიზმის გაძლიერების მიზნით. აღნიშნული აქტივობები მოიცავს როგორც საგანმანათლებლო ღონისძიებებს პროკურორების, პრობაციის ეროვნული სააგენტოს სოციალური მუშაკების, მედიატორებისა და მოსამართლეებისათვის, ასევე სხვადასხვა სახის ანალიტიკურ საქმიანობას, სტატისტიკური მონაცემების დამუშავებასა და ანალიზს, უწყებათაშორის მონიტორინგის ღონისძიებებს, ჩართულ სპეციალისტებსა და ორგანიზაციებს შორის კოორდინაციის გაძლიერებას, საგრანტო პროექტების დაფინანსებას ბენეფიციართათვის სერვისების გაფართოების და არასამთავრობო სექტორის გაძლიერების მიზნით, ასევე სხვა მნიშვნელოვან აქტივობებს.

წინამდებარე დოკუმენტი წარმოადგენს 2019 წლის 6 თვის ანგარიშს და მასში წარმოდგენილია პროგრამის განვითარების შესახებ მოკლე ინფორმაცია, 2019 წელს განხორციელებული მნიშვნელოვანი აქტივობები და განრიდების პროგრამების დეტალური სტატისტიკა.

ანგარიშში მოცემული ინფორმაცია საინტერესოა როგორც იურისტებისათვის, ასევე სოციალური სფეროს წარმომადგენლებისათვის, პედაგოგების, მკვლევარების, სტუდენტებისა და აღნიშნული სფეროთი დაინტერესებული ნებისმიერი პირისათვის.

ზოგადი ინფორმაცია პროგრამის განვითარების შესახებ

განრიდების/განრიდებისა და მედიაციის პროგრამის მენეჯმენტს სსიპ „დანაშაულის პრევენციის ცენტრი“ 2012 წლიდან ახორციელებს. 2013 წლამდე, პროგრამა მოქმედებდა საპილოტე რეჟიმში და ეტაპობრივად ემატებოდა საქართველოს სხვადასხვა ქალაქი, ხოლო 2013 წლის აგვისტოდან კი - მოქმედებს მთელი საქართველოს მასშტაბით.

განრიდების პროგრამები 21 წელს მიუღწეველი პირისათვის წარმოადგენს ერთ შანსს, გარკვეული პირობების შესრულების სანაცვლოდ, განაგრძოს ცხოვრება ნასამართლობის, სასჯელის გარეშე, დაიწყოს კანონმორჩილი ცხოვრება და გადადგას ნაბიჯი წარმატებული მომავლისკენ. პროგრამა ეფექტური საშუალებაა 21 წელს მიუღწეველი პირისათვის მართლშეგნების ხელშეწყობის, მისი რესოციალიზაციისა და კანონსაწინააღმდეგო ქმედებით დაზარალებულ პირთა ინტერესების დაკმაყოფილების თვალსაზრისით.

განრიდება/განრიდება და მედიაცია ეყრდნობა აღდგენით მართლმსაჯულების კონცეფციას, რომელიც მაქსიმალურად ითვალისწინებს დამნაშავესა და დაზარალებულის ინტერესებს, მიმართულია დანაშაულის პრევენციაზე და ზრუნავს საზოგადოების, როგორც მთლიანობის, გაჯანსაღებაზე.

თუ არსებობს დასაბუთებული ვარაუდი, რომ 21 წელს მიუღწეველმა პირმა ჩაიდინა დანაშაული, პროკურორი უფლებამოსილია არ დაიწყოს/შეწყვიტოს სისხლისსამართლებრივი დევნა და მის მიმართ გამოიყენოს განრიდების მექანიზმი. 21 წელს მიუღწეველი პირის განრიდების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ პროკურორი დაუკავშირდება პრობაციის ეროვნულ სააგენტოს, რომელიც უზრუნველყოფს საქმის კონკრეტული სოციალური მუშაკისთვის დაწერას. სოციალური მუშაკი შეიმუშავებს განსარიდებლის ინდივიდუალური შეფასების ანგარიშს, განრიდების სარეკომენდაციო ღონისძიებებს და ხელშეკრულების სარეკომენდაციო პირობებს. ანგარიშის საფუძველზე პროკურორი სოციალურ მუშაკთან, ხოლო მედიაციის შემთხვევაში - მედიატორთან ერთად განსაზღვრავს განრიდების ღონისძიებას და ხელშეკრულების პირობებს. პირობების ჩამოყალიბებისას პროკურორი, სოციალური მუშაკი და მედიატორი ითვალისწინებენ დაზარალებულის ინტერესს და მოქმედებენ განსარიდებლის საუკეთესო ინტერესების გათვალისწინებით. შესაბამისად, ხელშეკრულების პირობად აგრეთვე შეიძლება განისაზღვროს, ზიანის ანაზღაურება ან/და დაზარალებულისთვის ბოდიშის მოხდა საქმის ინდივიდუალური მახასიათებლების გათვალისწინებით.

გარდა ზემოაღნიშნულისა, მას შემდეგ, რაც პროკურორი მიიღებს განრიდების გადაწყვეტილებას და საქმეს ჰყავს დაზარალებული, საქმეში ერთვება მედიატორი, რომელიც არის ნეიტრალური პირი. მედიატორის მიზანია დაზარალებულსა და დანაშაულის ჩამდენ განსარიდებელს შორის მოლაპარაკების წარმოება, შერიგებაში დახმარება და ზიანის ანაზღაურების ფორმაზე შეთანხმება. მედიატორი დაზარალებულსა და განსარიდებელს აწვდის დეტალურ ინფორმაციას მედიაციის არსის, პროცედურების შესახებ და უხსნის მათ მედიაციის მნიშვნელობას. დაზარალებულის თანხმობის შემთხვევაში, მოლაპარაკების პროცესის დასრულების შემდეგ მედიატორი მართავს შეხვედრას (ე.წ. მედიაციის კონფერენციას) რა დროსაც დაზარალებული და განსარიდებელი პირადად ხვდებიან ერთმანეთს. ყველა მხარესთან შეთანხმებით დგება სამოქალაქო ხელშეკრულება, რომელსაც ხელს აწერენ:

სსიპ „დანაშაულის პრევენციის ცენტრი“

განსარიდებელი, მისი კანონიერი წარმომადგენელი (18 წლის ასაკს მიუღწეველი პირის განრიდების შემთხვევაში), მედიატორი და დანაშაულის შედეგად დაზარალებული პირი. ხელშეკრულების შესაბამისად, განრიდების ღონისძიებასთან ერთად 21 წელს მიუღწეველი პირის მიეწოდება მისთვის საჭირო სერვისები და დაეკისრება დაზარალებულის ან/და საზოგადოების წინაშე მოვალეობები, რომელთა შემუშავებაში მედიატორიც იღებს მონაწილეობას. განრიდებულს დაეხმარებიან სახელმწიფო და სხვადასხვა არასამთავრობო ორგანიზაციები.

იმ შემთხვევაში, თუ საქმეს არ ჰყავს დაზარალებული, ან დაზარალებული წინააღმდეგია მედიაციის პროცესში მონაწილეობაზე, აღნიშნული არ აბრკოლებს განრიდების პროცესს და პროკურორი უფლებამოსილია გააფორმოს 21 წელს მიუღწეველი პირთან ხელშეკრულება განრიდების შესახებ. ამასთან, დაზარალებულს უფლება აქვს ნებისმიერ დროს ჩაერთოს მედიაციის პროცესში. ხელშეკრულების გაფორმების შემდეგ, 21 წელს მიუღწეველი პირის მიერ ხელშეკრულების პირობების შესრულებას მეთვალყურეობას უწევს სოციალური მუშაკი. არსებობს იმის შესაძლებლობა, რომ განრიდებულმა არ გამოიყენოს მისთვის მიცემული შანსი და დაარღვიოს ხელშეკრულების პირობები. ამ შემთხვევაში, სოციალური მუშაკი განრიდებულის საქმეს კვლავ პროკურორს დაუბრუნებს. პროკურორი კი უფლებამოსილია ხელახლა დაიწყოს სისხლისსამართლებრივი დევნა მის მიმართ. ასეთი შესაძლებლობის არსებობამ კარგად უნდა დააფიქროს განრიდებული და უზრუნველყოს მის მიერ ნაკისრი ვალდებულებების ჯეროვნად შესრულება.

2014 წლის ნოემბრამდე დანაშაულის ჩამდენი არასრულწლოვნის განრიდებისა და მედიაციის პროგრამაში ჩართვა შესაძლებელი იყო იმ შემთხვევაში, თუ მის მიერ ჩადენილი დანაშაული წარმოადგენდა ნაკლებად მძიმე დანაშაულს. 2014 წლის 11 ნოემბრიდან პროგრამა გავრცელდა მძიმე კატეგორიის დანაშაულებზეც. აღნიშნული ცვლილებებით შეიცვალა და დაიხვეწა 2010 წლიდან პროგრამის პრაქტიკაში გამოყენებისას გამოვლენილი ხარვეზები და სხვადასხვა პროცედურული საკითხებიც. მათ შორის, დაწესდა პროგრამაში მომუშავე პროფესიონალობის სამუშაო ვადები. ასევე, თუ წინათ მედიაციის შესახებ დაზარალებულს ინფორმაციას პროკურორი აწვდიდა და მხოლოდ დაზარალებულის მედიაციის პროცესში მონაწილეობაზე თანხმობის შემთხვევაში ერთვებოდა მედიატორი, დღეისათვის იგი პროცესში პროკურორის მიერ განრიდების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისთანავე ერთვება, რაც ზრდის მედიაციით დასრულებული საქმეების რაოდენობას. შესაბამისად, ამცირებს დანაშაულებრივი ქმედების შედეგად დაზარალებულსა და განრიდებულს შორის წარმოშობილი კონფლიქტების რაოდენობას და ზრდის, კმაყოფილ დაზარალებულთა რიცხვს.

2016 წლის 1-ელ იანვარს ამოქმედდა საქართველოს კანონი „არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსი“, რომლის მიხედვითაც ბევრ სხვა ნოვაციასთან ერთად კიდევ უფრო დაიხვეწა და გაუმჯობესდა განრიდების მექანიზმი. კოდექსის მიხედვით, განრიდება გახდა პრიორიტეტული და კრიტერიუმების არსებობის შემთხვევაში, პროკურორი ვალდებულია პირველ რიგში, განიხილოს განრიდების შესაძლებლობა და მხოლოდ შემდეგ დაიწყოს ფიქრი სისხლისსამართლებრივ დევნაზე. განრიდება გავრცელდა 14-18 წლის არასრულწლოვნების გარდა, 18-დან 21 წლამდე პირებზეც. განრიდების უფლებამოსილება აგრეთვე მიენიჭა სასამართლოსაც. კერძოდ, 2016 წლის 1-ლი იანვრიდან მოსამართლე უფლებამოსილია მხარის შუამდგომლობით, ან/და საკუთარი ინიციატივით საქმე დაუბრუნოს პროკურორს განრიდების მიზნით. მნიშვნელოვანი ცვლილება აგრეთვე არის ის, რომ მედიატორის როლი კიდევ უფრო გაიზარდა. კოდექსის მიხედვით, პროკურორისა და სოციალური მუშაკის დასწრება მედიაციის კონფერენციაზე სავალდებულო აღარაა.

2019 წელს (6 თვე) განხორციელებული მნიშვნელოვანი აქტივობები

2019 წლის 6 მარტს, განრიდების პროგრამების ხარისხის კონტროლის მექანიზმის შემუშავებაში მხარდაჭერის მიზნით, საქართველოს სამუშაო ვიზიტით სტუმრობდა გაეროს ბავშვთა ფონდის მიერ მოწვეული ჩრდილოეთ ირლანდიელი ექსპერტი.

2019 წლის 13 მარტიდან 16 მარტის ჩათვლით და აგრეთვე 25 მარტიდან 26 მარტის ჩათვლით, გაეროს ბავშვთა ფონდის მხარდაჭერითა და მოწვეული ექსპერტის ჩართულობით გაიმართა სამუშაო შეხვედრები/ტრენინგები საქართველოს პროკურატურასთან, სსიპ არასაკატიმრო სასჯელთა აღსრულებისა და პრობაციის ეროვნულ სააგენტოსთან და შინაგან საქმეთა სამინისტროსთან თანამშრომლობით. შეხვედრებში/ტრენინგებში მონაწილეობდნენ არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების პროცესში ჩართული პროფესიონალები, პროკურორები, სოციალური მუშაკები, მედიატორები და გამომძიებლები. არასრულწლოვანთა თემაზე მომუშავე პროფესიონალებმა მიიღეს ინფორმაცია აღდგენითი მართლმსაჯულების, არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების საერთაშორისო სტანდარტების, განახლებული ინდივიდუალური შეფასების ანგარიშის ფორმების, განრიდების მექანიზმის, არასრულწლოვნის საუკეთესო ინტერესისა და ინდივიდუალური მიდგომების შესახებ. შეხვედრების უმთავრეს მიზანს განრიდების პროგრამების ფარგლებში არსებული გამოწვევების იდენტიფიცირება, პროგრამის შედეგების გაცნობა და უწყებათაშორისი საკოორდინაციო მექანიზმის გაუმჯობესება წარმოადგენდა.

2019 წლის 15-16 აპრილს, თბილისში აღდგენითი მართლმსაჯულების შესახებ საერთაშორისო კონფერენცია გაიმართა, რომელშიც მონაწილეობას ევროპის 7 ქვეყნიდან მოწვეული ექსპერტები (ჩრდილოეთ ირლანდია, ჰოლანდია, ნორვეგია, ფინეთი, ბელგია, ავსტრია და ესპანეთი) და 8 ქვეყნის დელეგაცია (უკრაინა, სომხეთი, ყირგიზეთი, უზბეკეთი, ბელორუსი, მაკედონია, ალბანეთი, ბოსნია ჰერცეგოვინა) იღებდნენ. ღონისძიება ევროკავშირის სასამართლოს მხარდაჭერის პროექტის ორგანიზებითა და დანაშაულის პრევენციის ცენტრთან პარტნიორობით გაიმართა. 17 აპრილს ასევე გაიმართა ტრენინგი/სამუშაო შეხვედრა მედიატორებისათვის, მათი პრაქტიკული უნარების გაუმჯობესების მიზნით, რომელსაც ნორვეგიელი ექსპერტი, პრაქტიკოსი მედიატორი ხელმძღვანელობდა.

2019 წლის 09 და 10 აპრილს, ევროკავშირის პროექტების (სასამართლოს მხარდაჭერის პროექტი და პენიტენციური და პრობაციის სისტემების მხარდაჭერის პროექტი) მხარდაჭერით გაიმართა ტრენინგი „აღდგენითი მართლმსაჯულება - მედიაცია სისხლის სამართალში“ პრობაციის ეროვნული სააგენტოს პრობაციის ოფიცრებისათვის. 2019 წლის 22 ივნისს, ევროკავშირის პროექტების (სასამართლოს მხარდაჭერის პროექტი და პენიტენციური და პრობაციის სისტემების მხარდაჭერის პროექტი) მხარდაჭერით, ასევე გაიმართა სამუშაო შეხვედრა მოსამართლეებისათვის აღდგენითი მართლმსაჯულებისა და სისხლის სამართლის მედიაციის საკითხებზე. შეხვედრები მიზნად ისახავდა პრობაციის ოფიცრებისა და მოსამართლეების ცნობიერების ამაღლებას აღდგენითი მართლმსაჯულების საკითხებზე, ამ მიმართულებით ქართული გამოცდილების შესახებ ინფორმაციის მიწოდებასა და უწყებათაშორისი კოორდინაციის მექანიზმის გაუმჯობესებას.

2019 წელს, 6 თვის განმავლობაში, განრიდების, აღდგენითი მართლმსაჯულებისა და არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების მიმართულებით ქართული გამოცდილებით დაინტერესდნენ 5 ქვეყნის - ეგვიპტის, ყირგიზეთის, უკრაინის, ალბანეთისა და უზბეკეთის წარმომადგენლები, დაიგეგმა და გაიმართა სამუშაო შეხვედრები მათი ინტერესის შესაბამისი ინფორმაციის მიწოდებისა და ქართული გამოცდილების გაზიარების მიზნით.

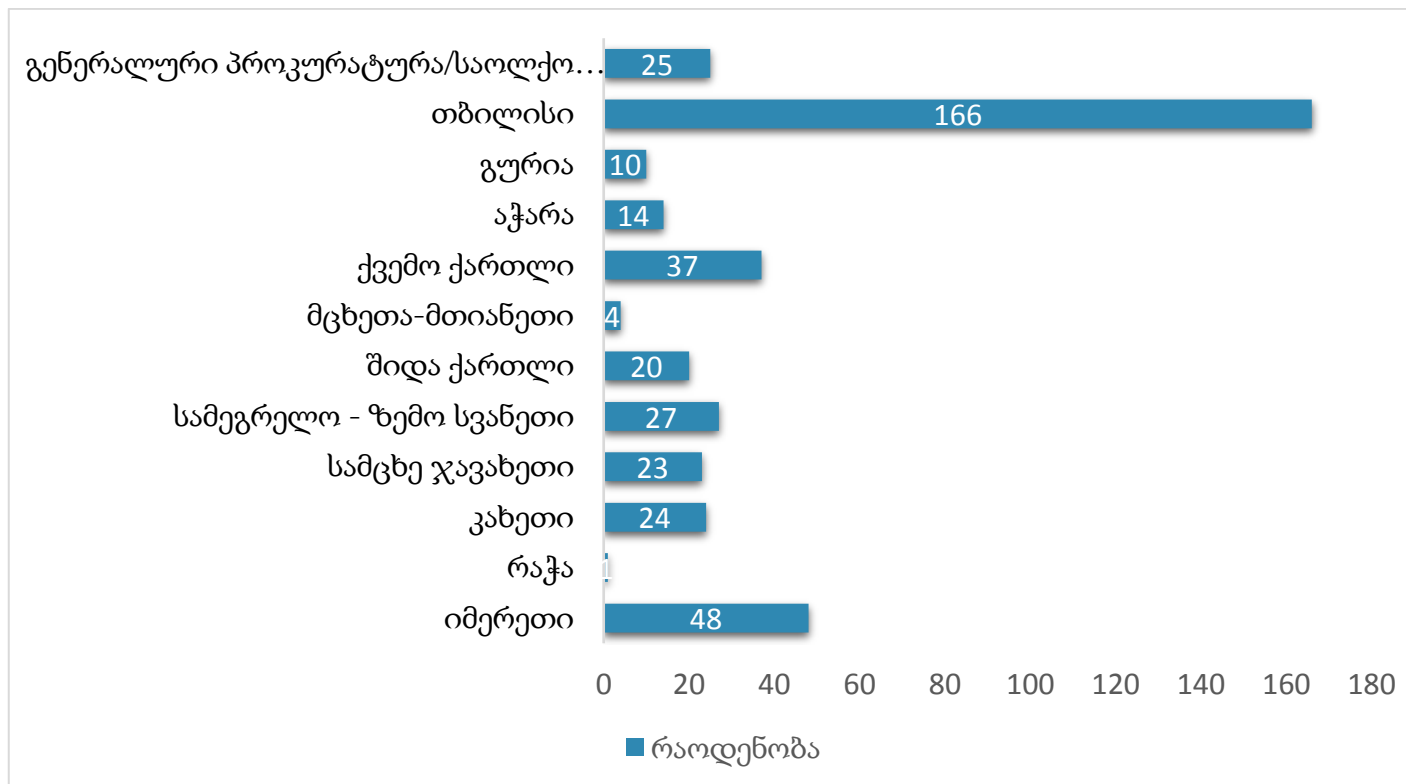
პროგრამის შედეგები

2019 წლის 6 თვის განმავლობაში განრიდებულ იქნა 399 პირი, აქედან 205 არასრულწლოვანი (14-დან 18 წლამდე) და 194 სრულწლოვანი (18-დან 21 წლამდე). აქედან 205 პირის მიმართ გამოყენებულ იქნა მედიაცია და შედგა 166 მედიაციის საერთო შეხვედრა.

2010 წლიდან 2019 წლის 30 ივნისის ჩათვლით, საერთო ჯამში, განრიდებულ იქნა 4032 21 წელს მიულწეველი პირი.

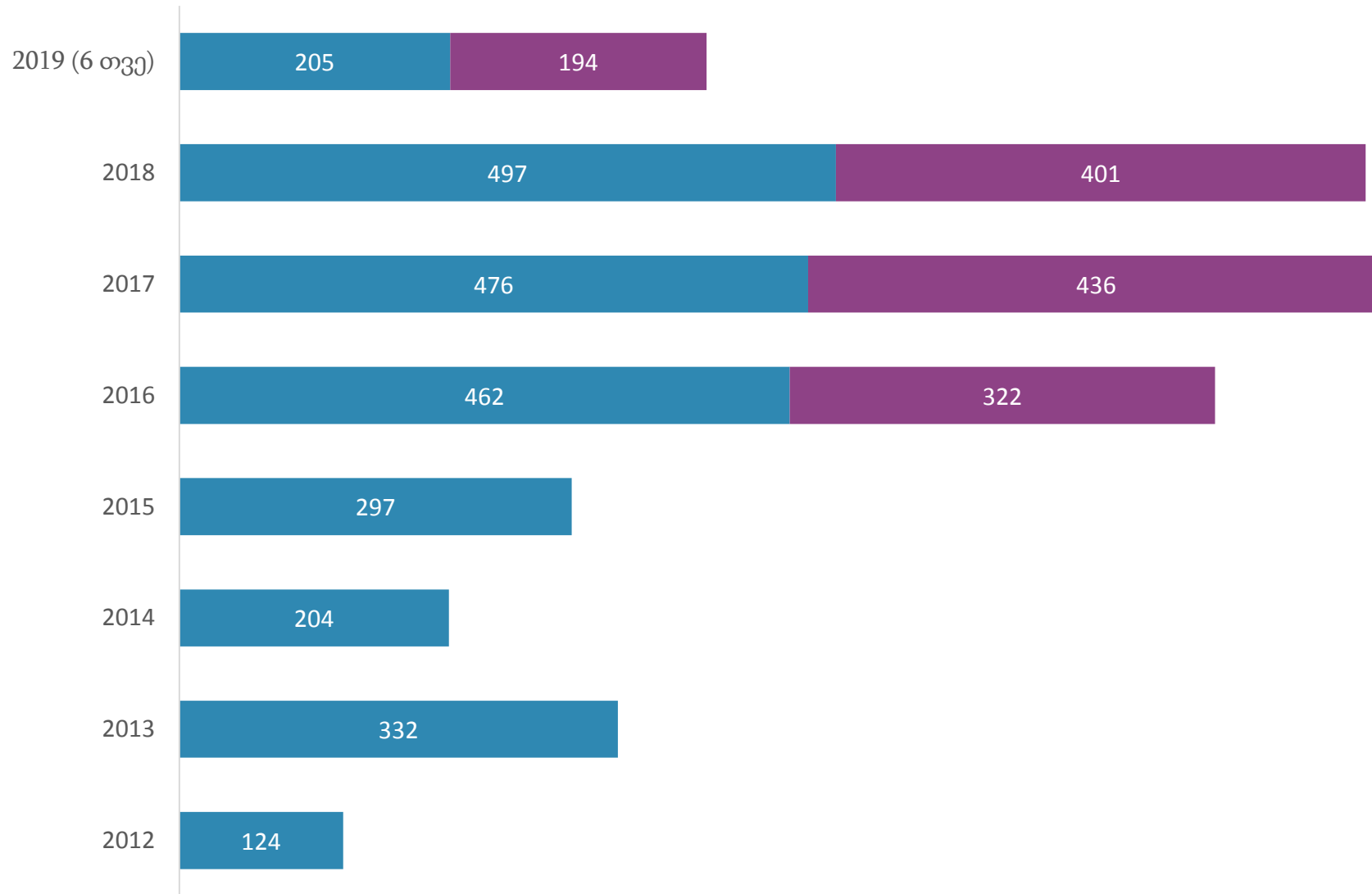
2019 წლის 6 თვის მდგომარეობით, განრიდების პროგრამებთან დაკავშირებული დეტალური სტატისტიკური მონაცემები:

სტატისტიკური მონაცემები რეგიონების მიხედვით

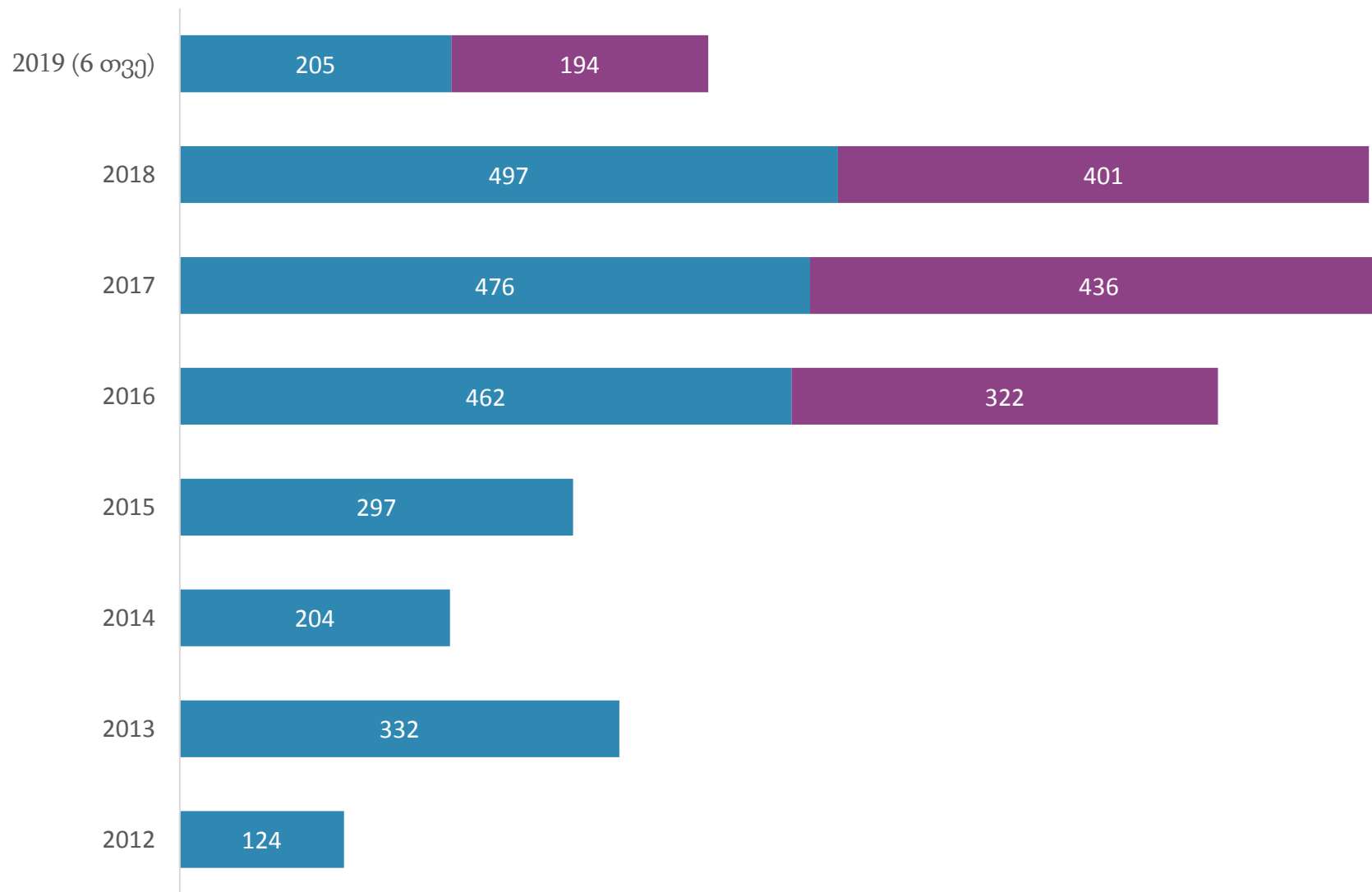
წლებისა და ასაკობრივი კატეგორიის მიხედვით

■ 14-დან 18 წლამდე ■ 18-დან 21 წლამდე

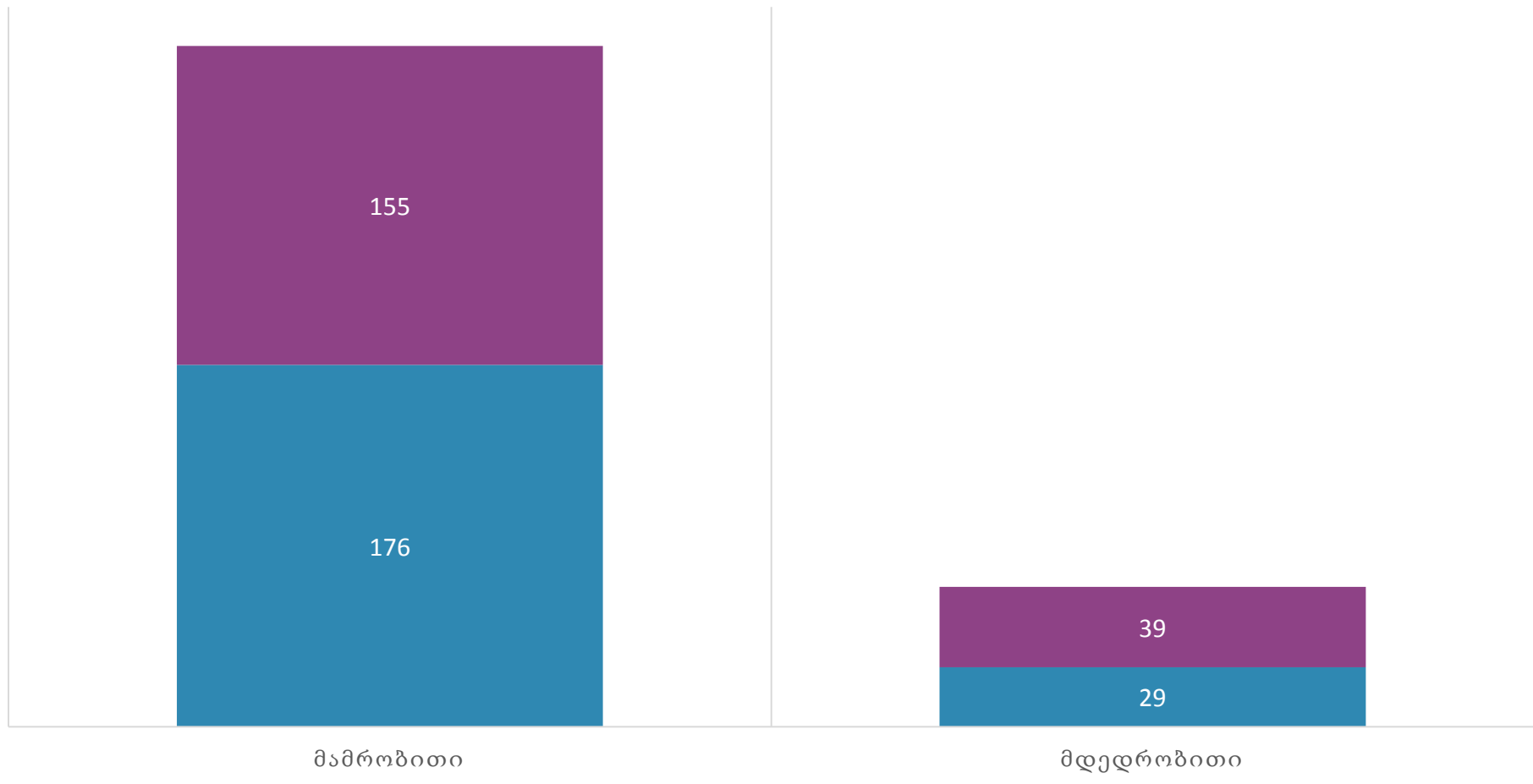
წლებისა და ასაკობრივი კატეგორიის მიხედვით

■ 14-დან 18 წლამდე ■ 18-დან 21 წლამდე

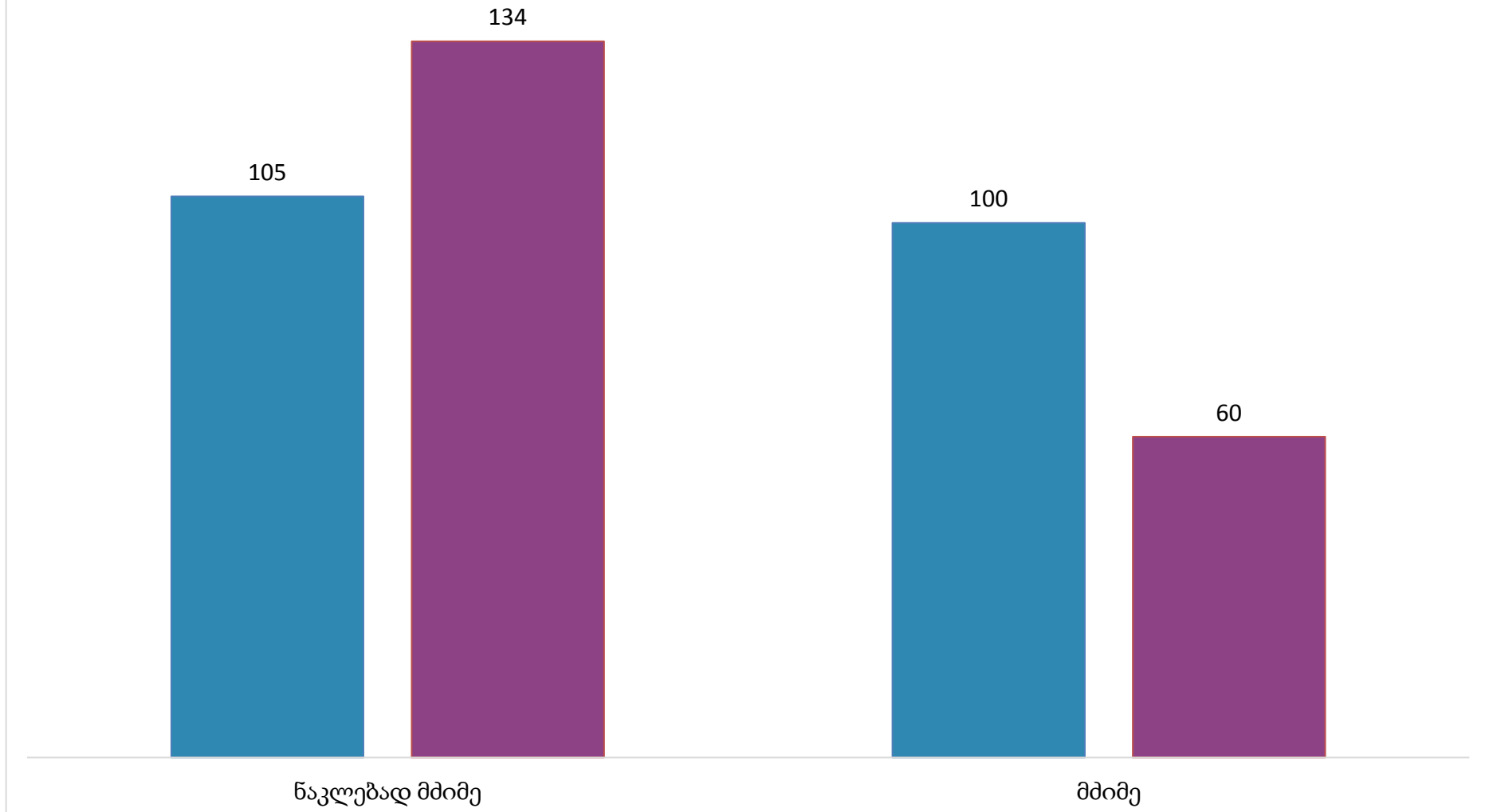
სტატისტიკური მონაცემები სქესისა და ასაკობრივი კატეგორიის მიხედვით (2019 წელი, 6 თვე)

■ 14-დან 18 წლამდე ■ 18-დან 21 წლამდე

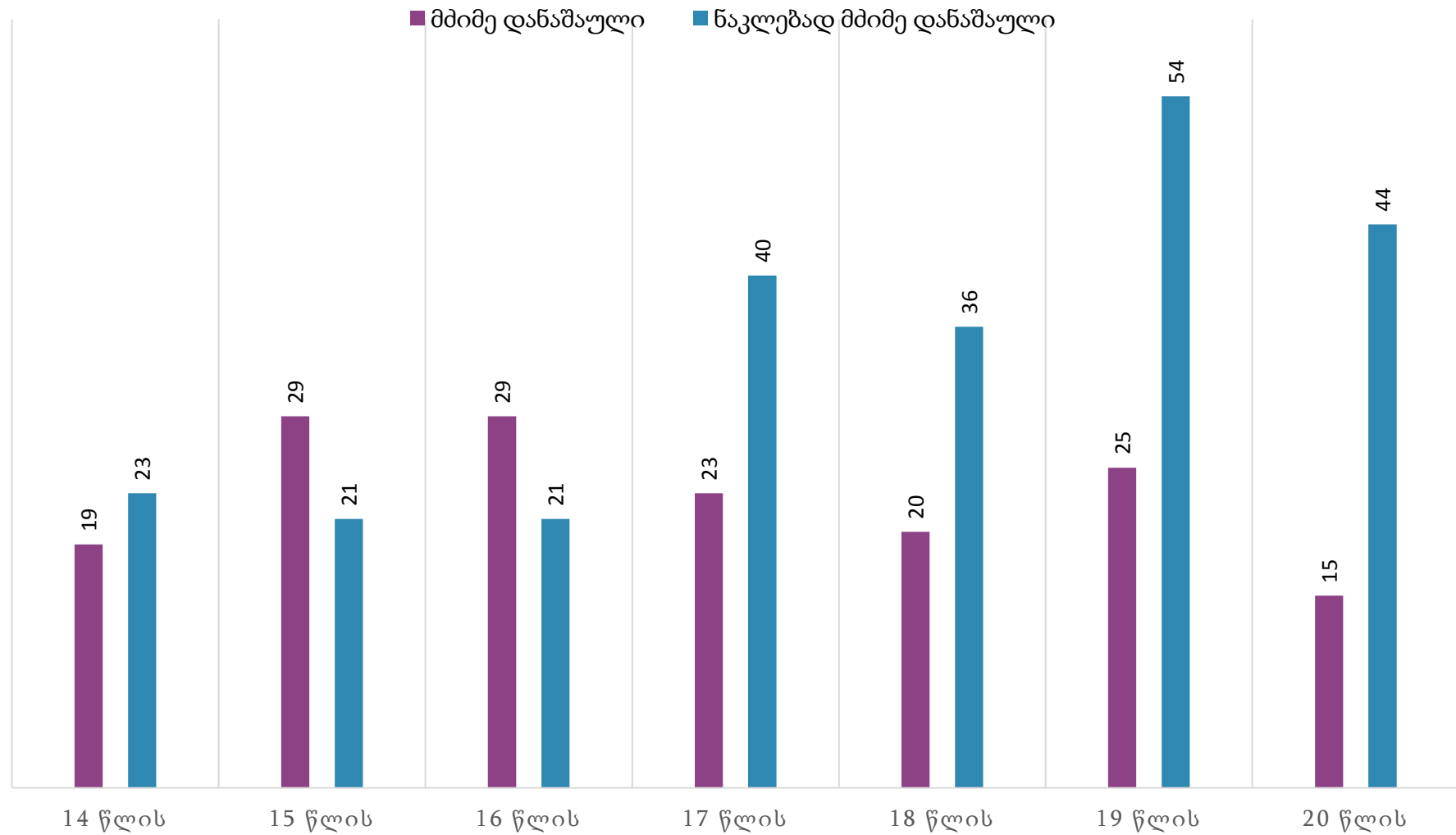

სტატისტიკური მონაცემები დანაშაულთა და ასაკობრივი კატეგორიების მიხედვით
(2019 წელი, 6 თვე)

■ 14-დან 18 წლამდე ■ 18-დან 21 წლამდე

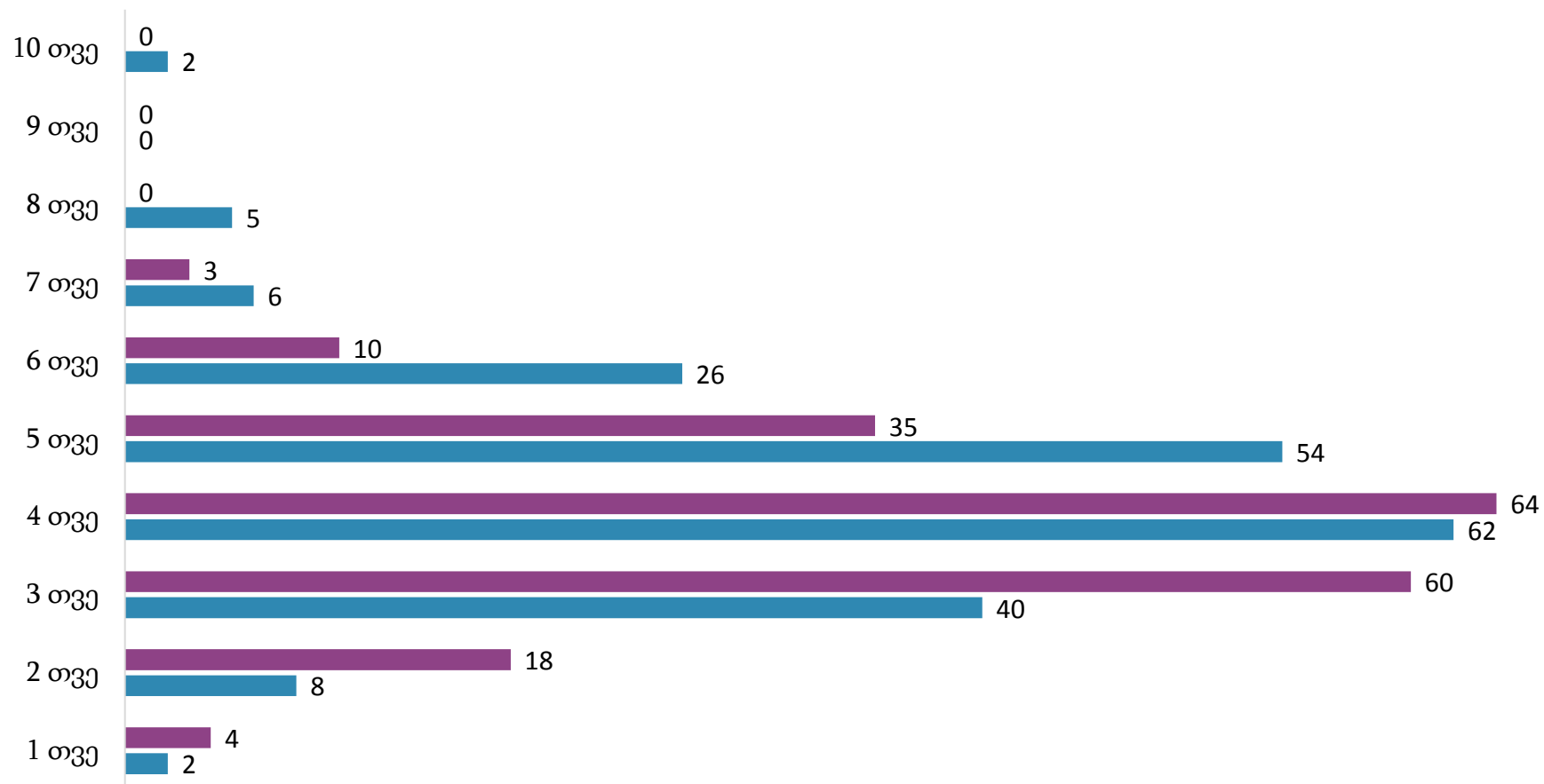

სტატისტიკური მონაცემები დანაშაულის კატეგორიისა და დანაშაულის ჩადენის დროს ასაკის მიხედვით (2019 წელი, 6 თვე)

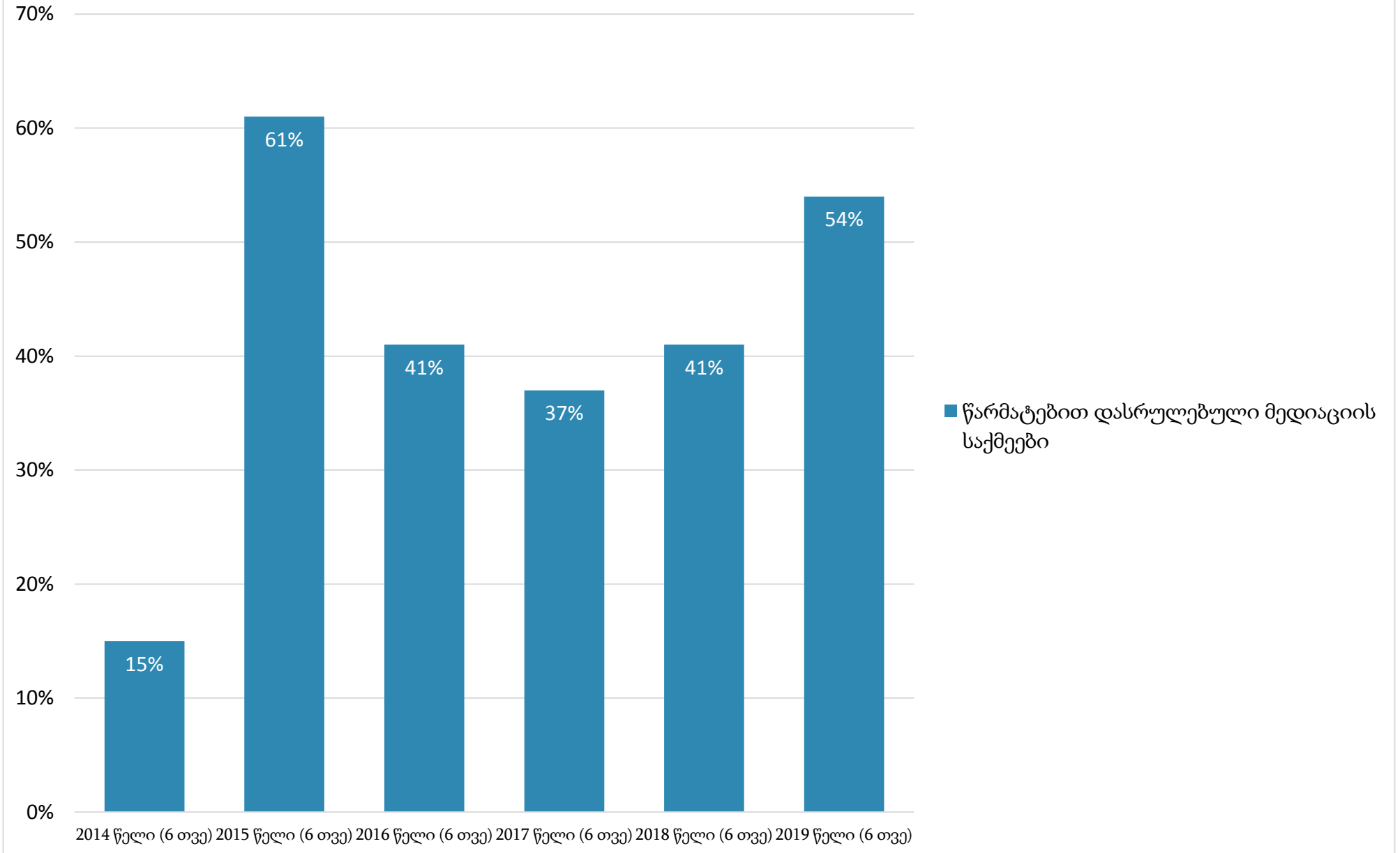

სტატისტიკური მონაცემები ხელშეკრულების ხანგრძლივობის მიხედვით (2019 წელი, 6 თვე)

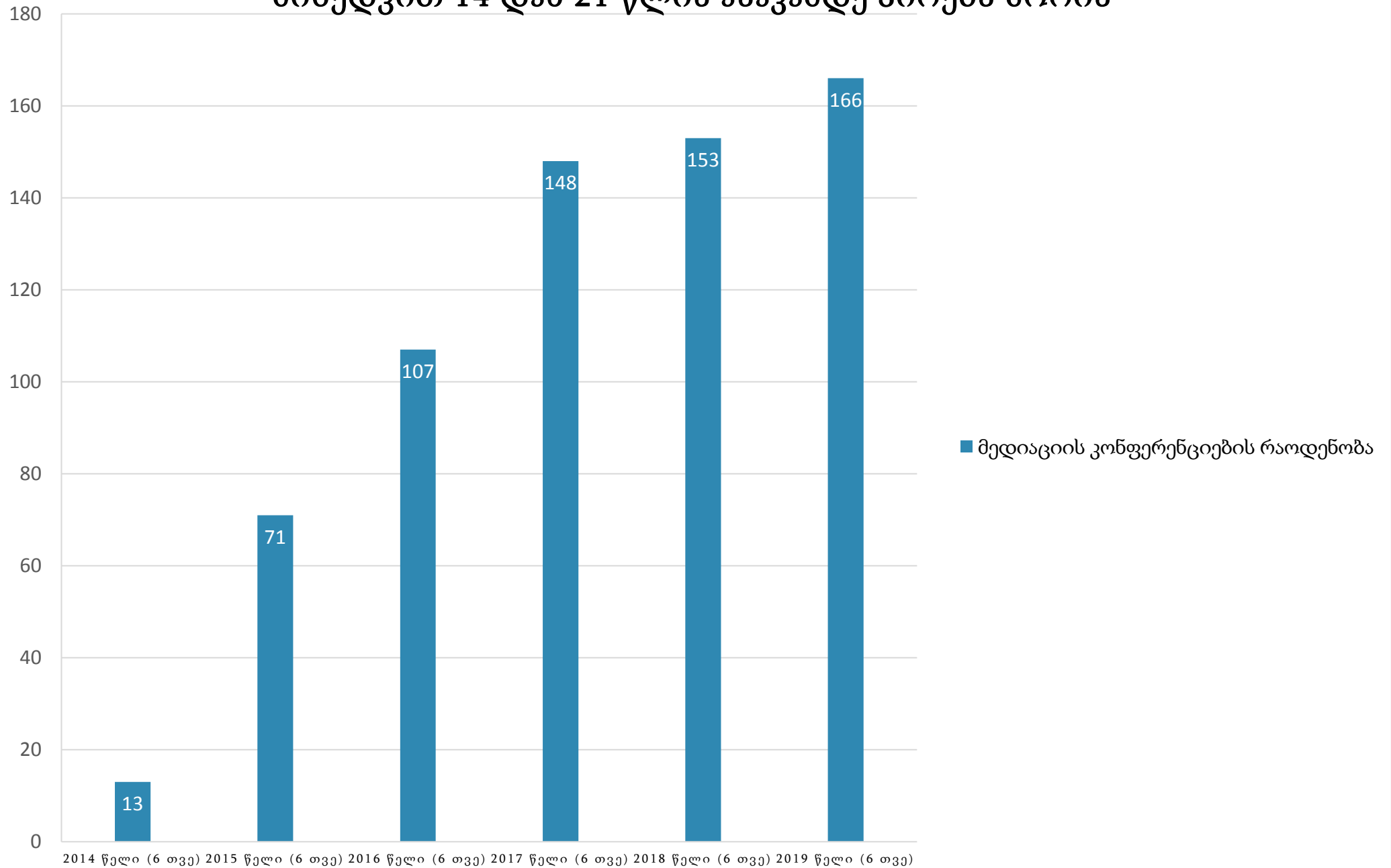
■ 18-დან 21 წლამდე ■ 14-დან 18 წლამდე

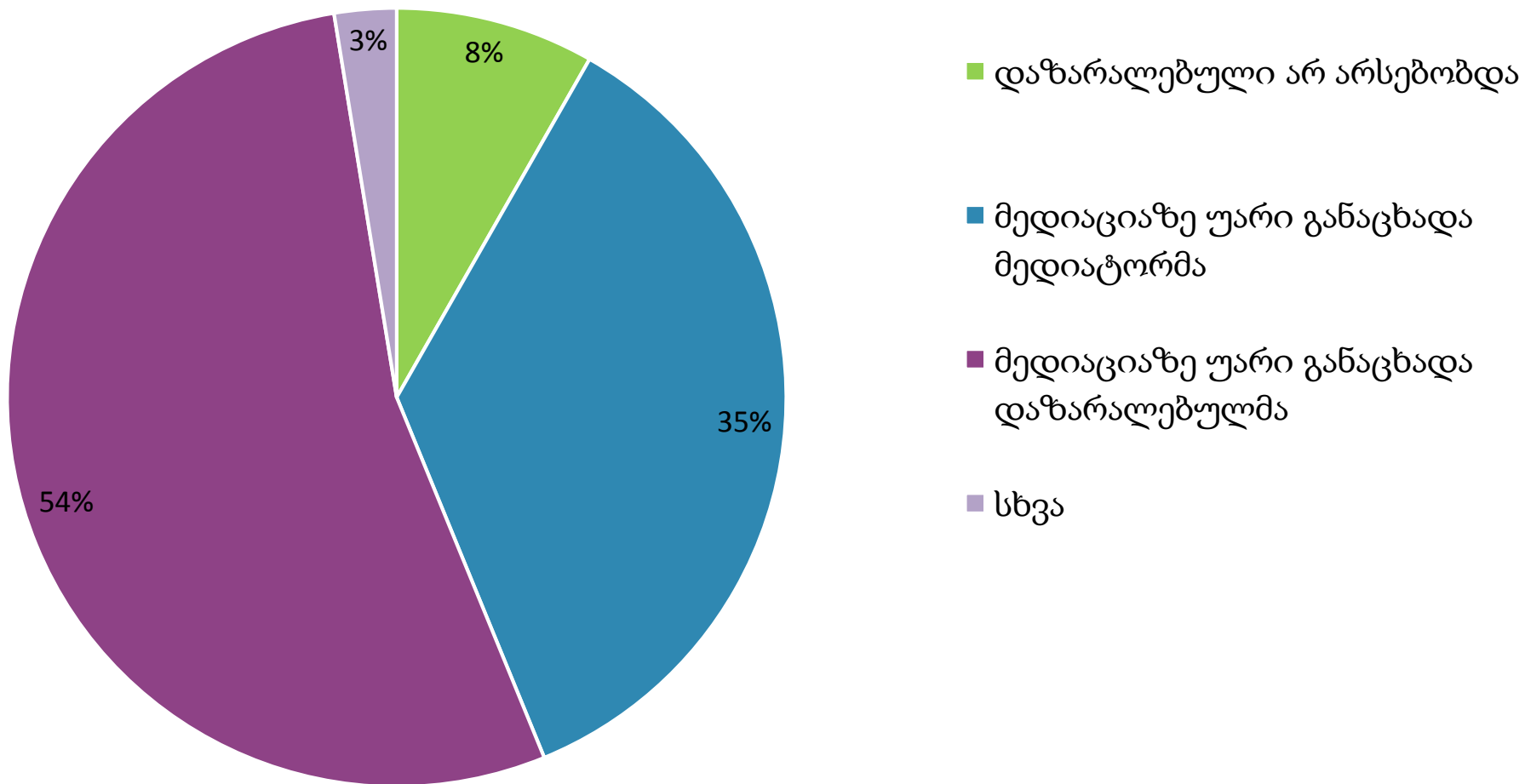
წარმატებით დასრულებული მედიაციის საქმეები

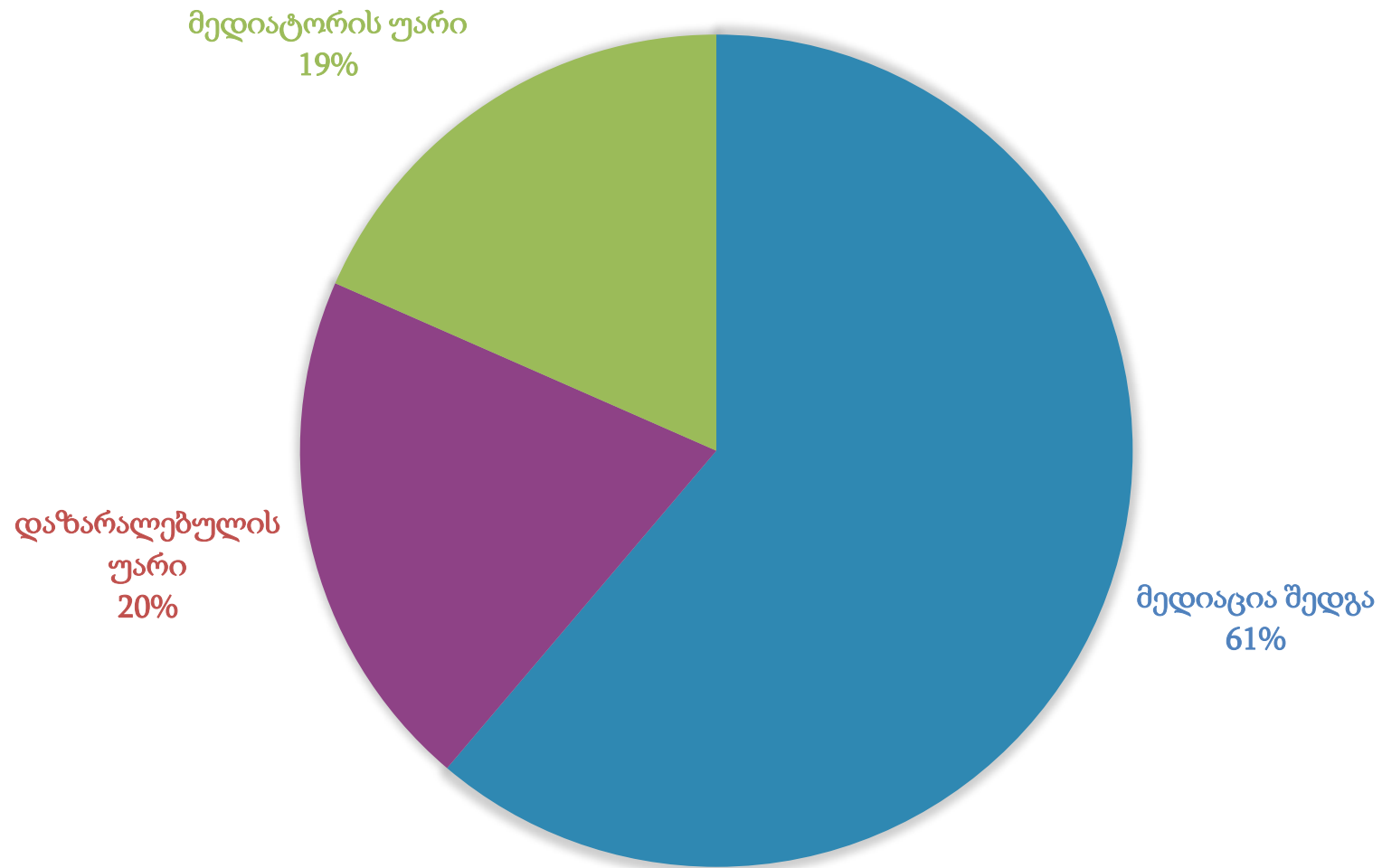
წარმატებით დასრულებული მედიაციის კონფერენციები წლების მიხედვით 14 დან 21 წლის ასაკამდე პირებს შორის

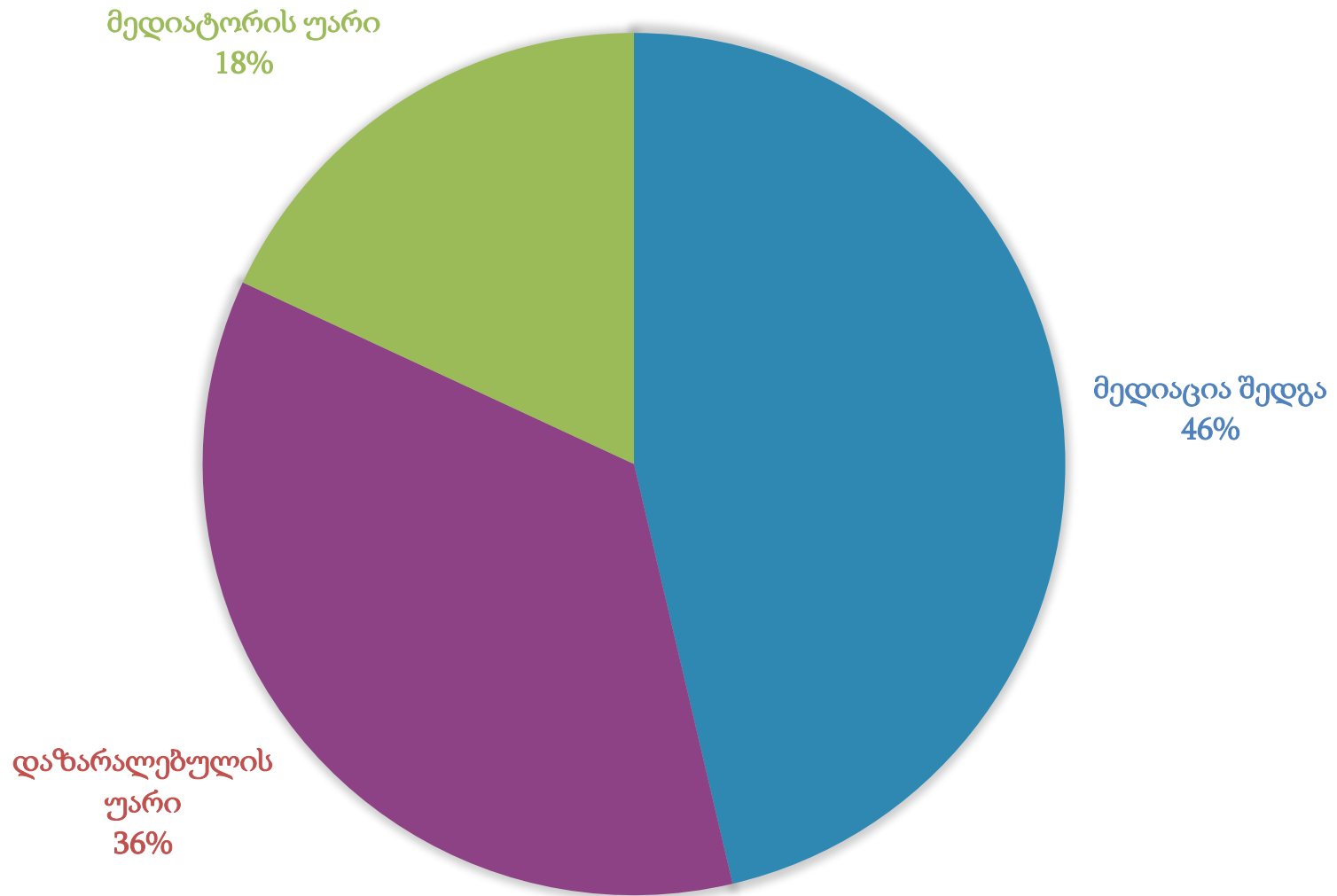
განრიდების ხელშეკრულებების გაფორმებით დასრულებულ
საქმეებთან დაკავშირებული მონაცემები
(2019 წელი, 6 თვე)

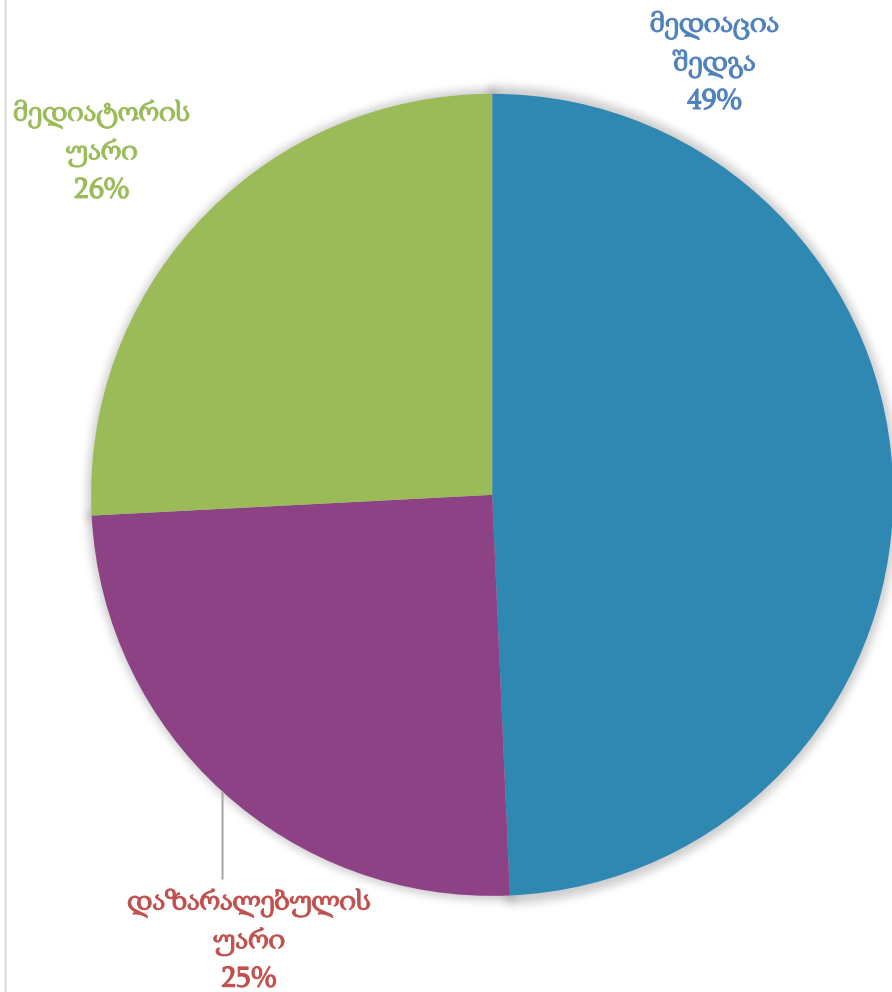
მედიაციის მაჩვენებელი არასრულწლოვნებს შორის იმ საქმეებში, სადაც დაზარალებული არსებობდა (2019 წელი, 6 თვე)

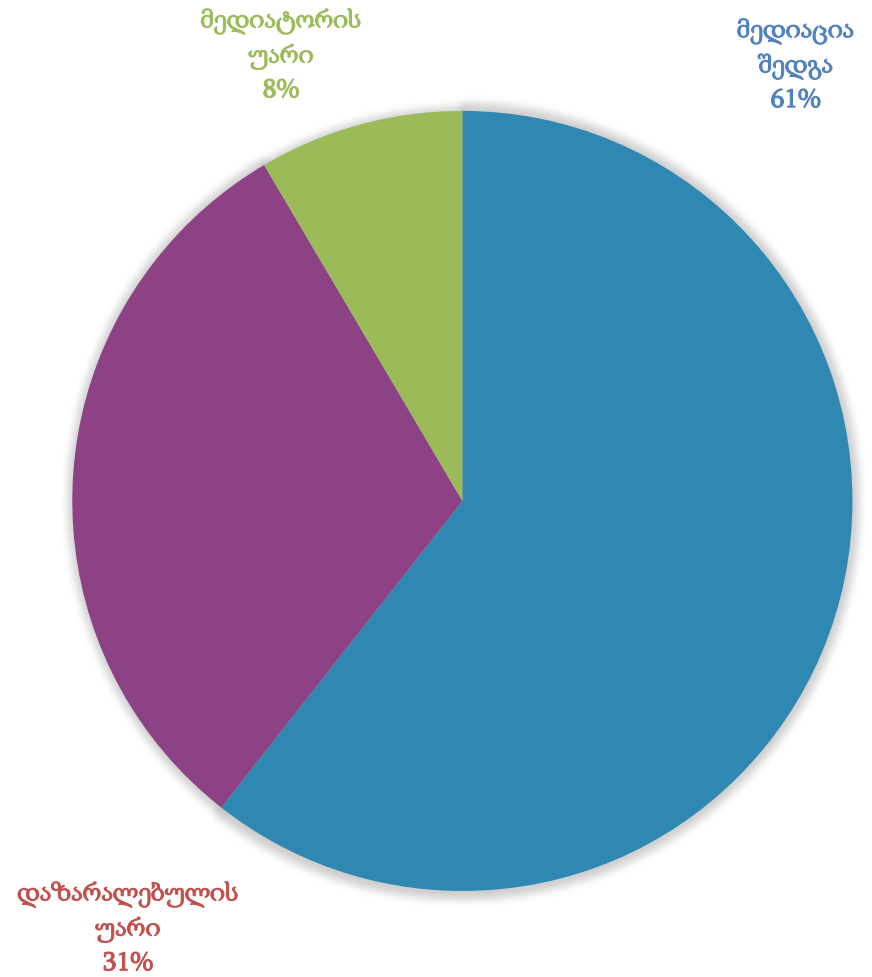
მედიაციის პროცენტული მაჩვენებელი 21 წლის ასაკს მიუღწეველ სრულწლოვნებს შორის იმ საქმეებში, სადაც დაზარალებული არსებობდა (2019 წელი, 6 თვე)

ფიზიკური პირების მედიაციის პროცესში
მონაწილეობასთან დაკავშირებული
მაჩვენებელი (2019, 6 თვე)

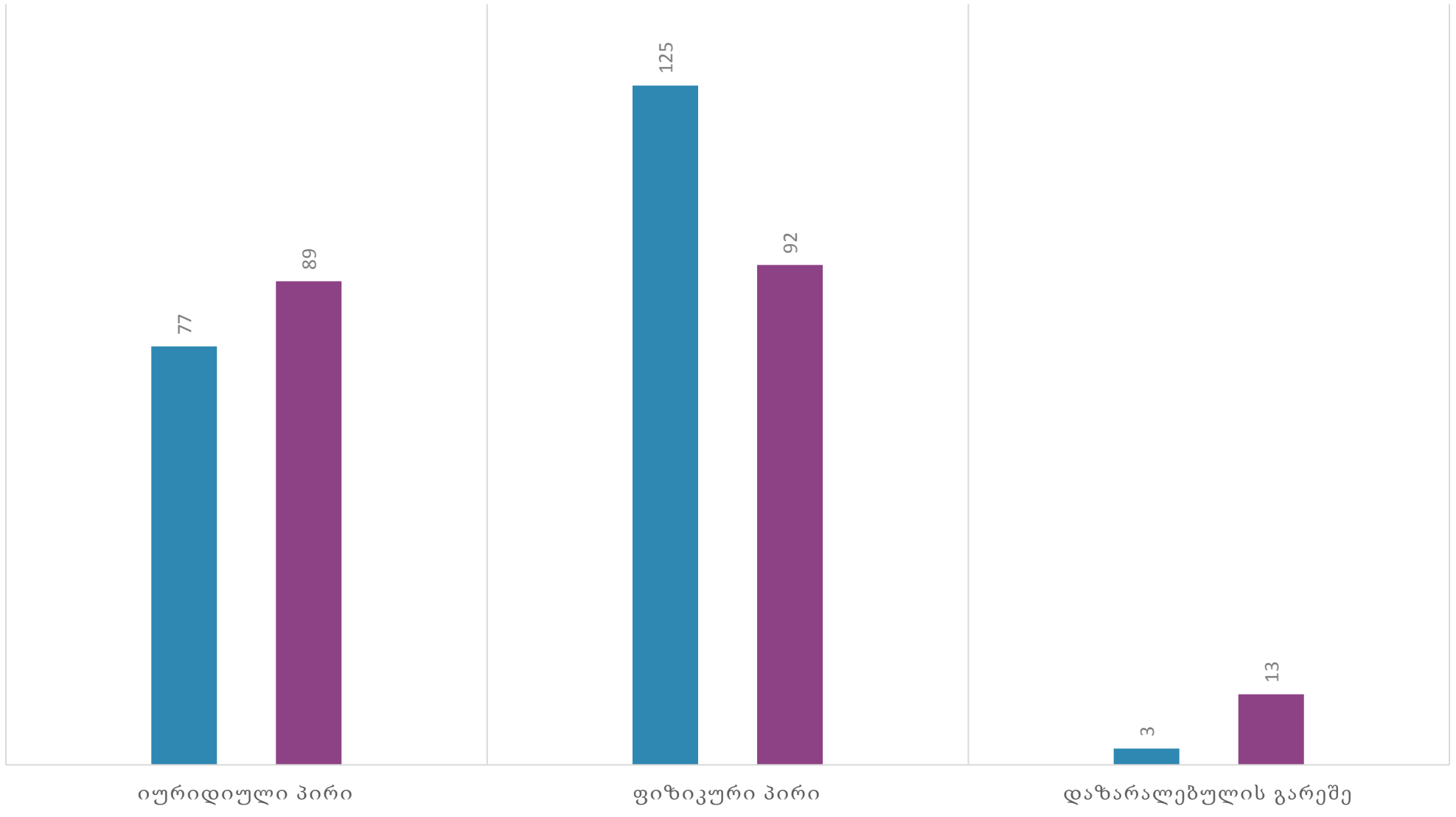

იურიდიული პირების მედიაციის
პროცესში მონაწილეობასთან
დაკავშირებული მაჩვენებელი (2019, 6 თვე)

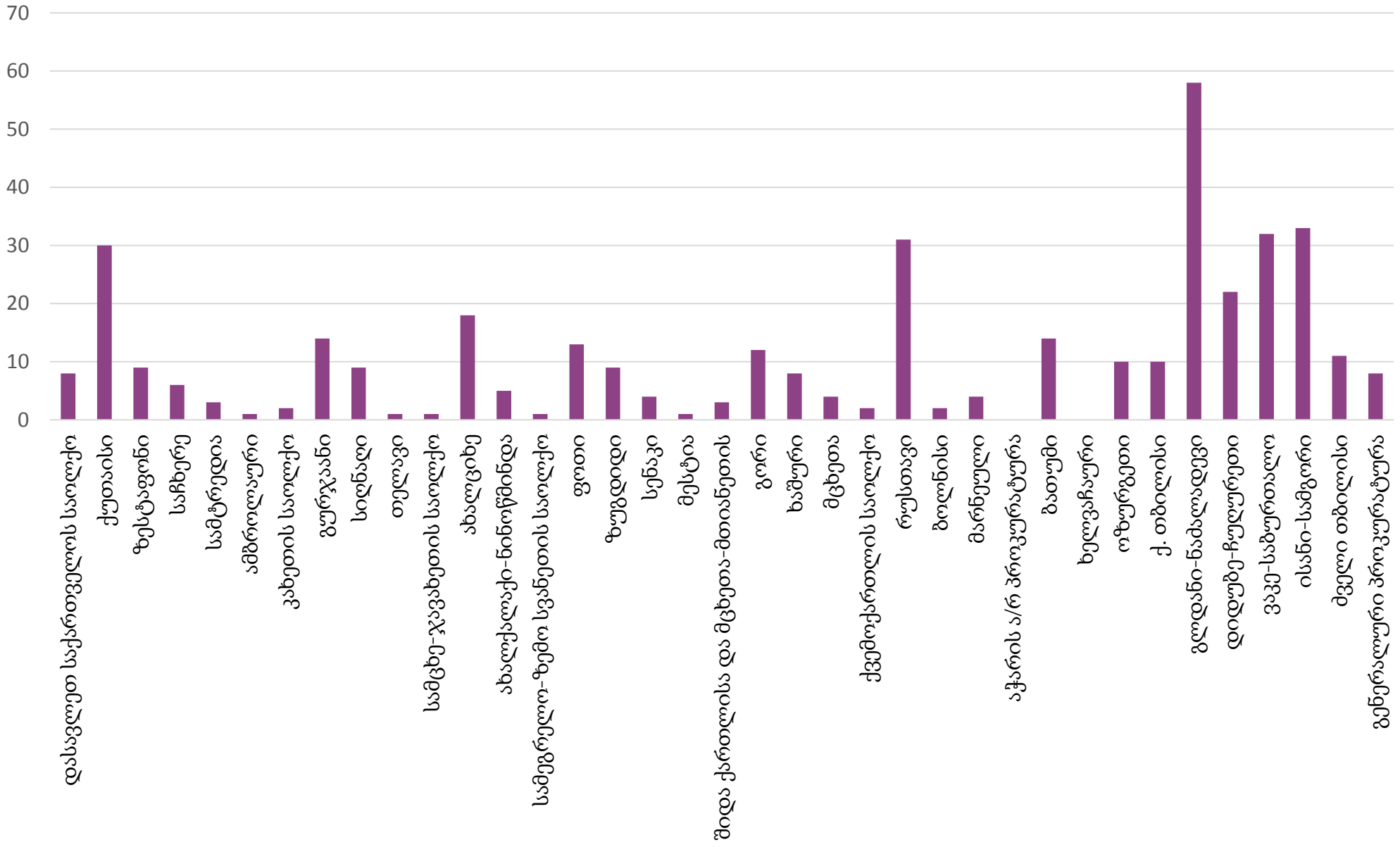

დაზარალებულთა მონაცემები (2019 წელი, 6 თვე)

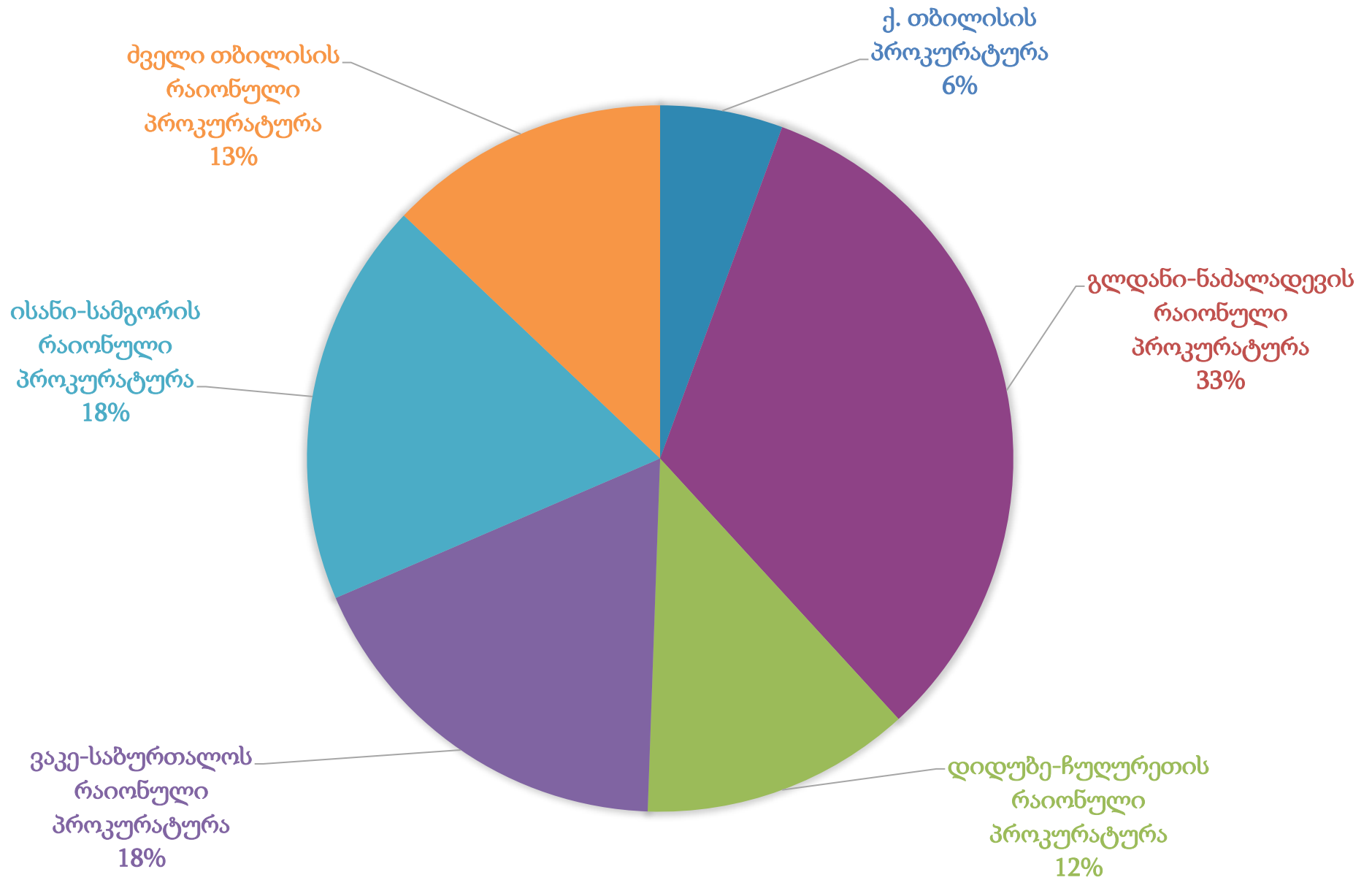
■ 14-დან 18 წლამდე განრიდებული ■ 18-დან 21 წლამდე განრიდებული

2019 წლის (6 თვე) მონაცემები რაიონული და საოლქო პროკურატურების მიხედვით 14-დან 21 წლამდე პირებს შორის

სტატისტიკური მონაცემები თბილისის მასშტაბით რაიონული პროკურატურების მიხედვით
(2019 წელი, 6 თვე)

განრიდება

საქართველოს
იუსტიციის
სამინისტრო

დანაშაულის
პრევენციის
ცენტრი

